

Hannu Uotila – Tomi Heimonen

Young Business Academy (YBA) - koulutusten vaikuttavuus selvitys

AALTO-YLIOPISTON KAUPPAKORKEAKOULU
AALTO UNIVERSITY SCHOOL OF ECONOMICS
PIENYRITYSKESKUS
LÖNNROTINKATU 7
50100 MIKKELI
FINLAND

© Hannu Uotila, Tomi Heimonen ja
Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu, Pienyrityskeskus

ISSN 1458-5383
ISBN 978-952-60-1003-8

Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu -
Aalto-Print 2010

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	2
2 YRITTÄJYYSKOULUTUS.....	4
3 YRITTÄJYYSKOULUTUKSEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI	7
4 TUTKITUT KOULUTUSOHJELMAT	10
4.1 Young Business Academy.....	10
4.2 Akateeminen yrittäjätutkinto.....	11
4.3 Young Business Today – verkkokurssi.....	13
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	14
6 KOULUTUKSEN VAIKUTTAVUUS.....	16
6.1 Koulutustyytyväisyys	16
6.2 Oppiminen ja käyttäytyminen.....	18
6.3 Asenteet	20
7 KOULUTUKSEN SUORITTANEIDEN URAVAIHTOEHTOJA	22
7.1 Yrittäjäura koulutuksen suorittaneiden keskuudessa.....	23
7.2 Koulutuksen suorittaneiden yrittäjinä toimivien ominaispiirteitä	24
8 KOULUTUSOHJELMIEN KEHITYSTARPEITA	26
8.1 Akateemisen yrittäjätutkinnon kehitystarpeet	28
8.2 Young Business Today –verkkokurssin kehitystarpeet.....	29
9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	31
Lähteet.....	33

1 JOHDANTO

Young Business Academy (YBA) on toimintamalli, jonka avulla korkeakouluyrittäjyyttä vahvistetaan positiivisella ja kannustavalla otteella. Young Business Academyn eri koulutusohjelmat ja tapahtumat kehittävät opiskelijoiden sekä muutaman vuoden työelämässä olleiden osaajien yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen valmiuksia. Young Business Academyn tavoitteena on:

- saada osallistujat yhä useammin pohtimaan yrittäjyyttä tulevaisuuden uravaihtoehtona
- kohottaa osallistujien yritystoiminnan ja liiketoimintaosaamisen tasoa
- parantaa osallistujien mahdollisuuksia perustaa oma yritys
- kohtauttaa eri toimialojen toimijoita ja synnyttää kohtaamispaikkoja
- kehittää osallistujien valmiuksia toimia myös vaativissa esimies- tai asiantuntijatehtävissä

Young Business Academy on perustettu Helsingin kauppakorkeakoulun Pienyrityskeskuksen ja Yksityisyrittäjien Säätiön yhteistyönä. Kyseessä on viisivuotinen hanke, joka on aloitettu 2006 ja jatkuu vuoden 2010 loppuun. Tässä tutkimuksessa selvitetään, miten YBAn kaksi tärkeää koulutuskokonaisuutta; Akateeminen yrittäjätutkinto ja Young Business Today – verkkokurssi ovat onnistuneet tavoitteissaan. Onnistuneisuutta arvioidaan koulutuksen suorittaneille lähetetyn verkkokyselyn perusteella saatujen vastauksien pohjalta. Näin ollen kerätty aineisto pohjautuu koulutettavien omaan arvioon. Tämä on syytä ottaa huomioon vaikuttavuutta arvioitaessa, sillä koulutettavien omat arviot eivät välttämättä kata kaikkia vaikutuksia. Kysely on suoritettu keväällä 2009.

Akateeminen yrittäjätutkinto on 24 tai valinnaisesti 25 opintopisteen laajuinen korkeatasoinen ja vaativa neljästä moduulista koostuva yrittäjyyden ohjelma. Young Business Today - verkkokurssi on 8 opintopisteen laajuinen yrittäjäksi valmentava verkossa suoritettava koulutusohjelma, jota järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Molempien koulutuskokonaisuuksien tavoitteena on kehittää osallistujien yrittäjävalmiuksia ja heidän liiketoiminnan tuntemustaan asiantuntijoiden johdolla.

Selvityksen alussa luodaan katsaus yrittäjyyskoulutukseen ja sen vaikuttavuuden arviointiin tutkimuksen toteuttamisen viitekehyyksi. Tutkimuksen tuloksia tarkastellaan etenkin koulutustyytyväisyyden, oppimisen, käyttäytymisen ja asenteiden näkökulmasta. Tämän lisäksi käydään läpi koulutuksen suorittaneiden uravaihtoehtoja mukaan lukien mukana olleiden yrittäjien ominaispiirteet. Lopuksi pohditaan koulutusohjelmien kehitystarpeita.

2 YRITTÄJYYSKOULUTUS

Korkea-asteen yrittäjyyskoulutuksen juuret ulottuvat 70-luvulle, jolloin pienyrittäjäkoulutus toteutettiin lähinnä alan mukaisena kuten esimerkiksi eläintuotannon ja taidekäsityön pienyrittäjäkurssit. Varsinainen monialainen yrittäjäkurssikoulutus alkoi korkeakouluissa 1970-80 -lukujen vaihteessa. Yrittäjäkursseille tuli sääntöjen mukaan valita yrittäjien ja yrittäjiksi aikovien lisäksi korkeakoulututkinnon tai opistoasteen tutkinnon suorittaneista vähintään kolmannes kurssilaisten määrästä. Osallistujille yrittäjäkurssi saattoi merkitä joko ulkoiseen yrittäjyyteen ohjaavaa koulutusta tai urasuunnittelua toisen palvelukseen pääsemiseksi. Tutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden työllistyminen ja yrittäjiksi ryhtyminen yrittäjäkurssien avulla ei täyttänyt aluksi kuitenkaan odotuksia ja sääntöjen määräämistä kiintiöistä luovuttiin. 1990 -luvun alun laman myötä yrittäjyyskoulutuksen kysyntä kasvoi korkeakouluopiskelijoiden ja tutkinnon suorittaneiden keskuudessa työttömyyden ansiosta. (Turunen 1997).

Yrittäjyyden korkeakoulutus voisi olla nykyään selvästi yleisempää, etenkin kun siihen on olemassa jo tarvittavia resursseja. Korkeakoulutuksen uskotaan tarjoavan hyvät eväät juuri innovatiivisten ja suurta kasvupotentiaalia sisältävien yritysten perustamiselle ja johtamiselle. Kiinnostuksen myötä niin ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissakin yrittäjyysopintojen tarjonta on viimeisten vuosien aikana monipuolistunut ja toteutettujen yrittäjyys Hankkeiden määrä kasvanut merkittävästi. Tärkeä osa kasvuyrittäjyyden perustasta luodaan korkeakouluissa yrittäjyysvalmiuksien opettamisella, jonka tulisi olla jatkumo läpi eri koulutusasteiden. (Opetusministeriö 2009a). Yrittäjyyttä tarjotaan pääaineeksi useissa korkeakouluissa (esimerkiksi Helsingin Kauppakorkeakoulu ja Jyväskylän yliopisto).

Yrittäjyyden edistämisen eteen on tehty paljon työtä. Kansallisen innovaatiostrategian ja hallituksen innovaatiopoliittisen selonteon mukaan korkeakouluihin kohdistuvana tavoitteena on *kehittää Suomeen laajasti innovatiivisuuteen kannustava oppimisympäristö*. Näin ollen opetusministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö on yhteisesti asettanut korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyötyöryhmän, jonka tehtävänä on konkretisoida niitä toimenpiteitä, joilla korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden toinen kehitysaalto pääsisi voimallisesti käyntiin. (Opetusministeriö 2009a)

Oppimisympäristöstä puhuttaessa on tärkeää erottaa yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyskoulutuksen käsitteellinen ero. Opetusministeriö (2009b) linjaa, että *yrittäjyyskasvatuksen* tuloksena syntyy yritteliäisyyttä kaikilla yhteiskunnan tasoilla ja myös yritystoiminnan vahvistumista ja uutta yritystoimintaa. Yrittäjyyskasvatus on osa elinikäistä oppimista, jossa ihmisen koulutus- ja oppimispolkujen eri vaiheissa yrittäjyyteen liittyvät valmiudet kehittyvät ja täydentyvät. Näin ollen yrittäjyyskasvatus on käsitteenä yrittäjyyskoulutusta laajempi. Koulutuksessa pyritään kehittämään koulutettavan tietoja ja taitoja. *Yrittäjyyskoulutus* on tavoitteellinen ja muodollinen osa yrittäjyyskasvatusta. *Yrittäjyysopetus* on opettajajohtoinen osa yrittäjyyskoulutusta. Tällöinkin tavoitteena on se, että opiskelija on aktivoitu keskeisen oppimistapahtuman toimijaksi. (Opetusministeriö 2009a ja 2009b)

Opetusministeriön (2009a) tuoreen muistion mukaan on nähtävissä, että tulevaisuudessa yrittäjyyden rooli korkeakouluissa kasvaa edelleen merkittävästi. Korkeakoulujen ja elinkeinoelämän välinen suhde on muuttumassa, ja niiden keskinäinen vuorovaikutus ja riippuvuus lisääntymässä. Raja käytännön toiminnan sekä teorian ja korkeimman tieteellisen tutkimuksen ja opetuksen välillä on hämärtyvässä, mikä saattaa hankaloittaa opetusmenetelmien ja yrittäjyyskoulutuksen kehittämistä. Toisaalta tässä muutoksessa on tärkeää olla mukana yhä moninaisemman yrittäjyyden tukemiseksi.

Lisäksi muita haasteita yrittäjyyskoulutukseen tuo esimerkiksi yrittäjän ja yrittäjyyden määritelmä, joka on vaihteleva. Yrittäjyyden tieteen alalla usein suositetaan määritelmää, jonka mukaan yrittäjä on innovoija. (Lisää yrittäjyyden määritelmästä katso esimerkiksi Carland et al. (1984), Gartner (1989) ja Carland et al. (1988), Low & MacMillan (1988) ja Aldrich & Martinez (2001)).

Kokkonen (2007) kirjoittaa, että yrittäjyyskoulutukseen luonnollisesti vaikuttaa se, millaiseksi toiminnaksi yrittäjyys ymmärretään, jonka lisäksi myös koulutuksen rooli yrittäjämäisen koulutuksen edistäjänä voidaan nähdä monella eri tavalla. Toisinaan yrittäjyyskoulutus voi olla esimerkiksi osa tutkintoon tähtäävää koulutusta tai aikuiskoulutusta henkilöille, jotka suunnittelevat yritystoiminnan käynnistämistä tai täydennyskoulutusta henkilöille, jotka toimivat jo yrittäjinä. Tämä lisäksi on myös mahdollista, että opiskelija on osa-aikainen yrittäjä, jolloin koulutus voi olla sekä täydentävää koulutusta että tutkintoon tähtäävää koulutusta samanaikaisesti.

Suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysaikomuksista ei ole käytettävissä eri korkeakouluja koskevaa vertailevaa tutkimustietoa. Koulujen lähtöselvitysten mukaan yrittäjien määrä on marginaalinen työelämään siirryttäessä. Pienten yrittäjämäärien lisäksi tilastot saattavat vääristyä yrittäjyyden –käsitteen monimuotoisuuden vuoksi. Osa valmistuneista saattaa toimia osa-aikaisena yrittäjänä tai on saattanut toimia yrittäjänä aikaisemmin. Vaikka yrittäjyyttä pidettäisiinkin kiinnostavana uravaihtoehtona, se ei välttämättä kuvaa todellista tilannetta yrittäjäaktiivisuudesta ja todellisesta valmiudesta ryhtyä yrittäjäksi. Opetusministeriön (2009a) muistiossakin korostetaan, että yrittäjyysintentioita tarkasteltaessa on kuitenkin muistettava, että yksinomaan yrittäjyysintentiot eivät selitä yrittäjäksi ryhtymistä. On mahdollista, että yksilö ryhtyy yrittäjäksi intentiostaan riippumatta. Toisaalta voimakkaatkaan intentiot eivät välttämättä konkretisoidu ryhtymispäätökseksi.

Heinosen et al. (2006) mukaan akateemisen koulutuksen saaneet eivät perinteisesti ole sijoittuneet yrittäjyysuralle, vaan asiantuntijoiksi tai johtajiksi julkisen sektorin tai suuryritysten palvelukseen. Tutkimustulokset osoittavat, että huolimatta yrittäjyyttä suosivista olosuhteista ja myönteisestä asenteesta vain harva suomalainen perustaa tai harkitsee vakavasti yrityksen perustamista. Tilanne koskee erityisesti korkeasti koulutettuja. Yrittäjäksi ryhtyminen on yleisintä hammas- (19 %) ja eläinlääketieteellisestä (11 %) valmistuneiden keskuudessa. Seuraavaksi yleisintä yrittäjyys on taideteollisen (8 %), maa- ja metsätaloustieteellisen (4 %) ja kuvataidealan (4 %) tutkinnon suorittaneiden keskuudessa. Vuosi valmistumisen jälkeen yrittäjyys on vähäisintä farmasian ja lääketieteiden aloilla (0–0,1 %). Kauppatieteellisen tai teknillisen yliopistotutkinnon suorittaneista vain harva ryhtyy yrittäjäksi. Matalan yrittäjyysaktiivisuuden lisäksi korkeakoulutetuilla yrittäjillä on harvoin aikeita pyrkiä kasvuyrittäjäksi. Usein tyydytään oman elinkeinon saavuttamiseen ja turvaamiseen. Hyvin usein yritystoiminnan alettua ja korkeakoulututkinnon tultua suoritetuksi ovat korkeakoulun instrumentit ja mahdollisuudet edistää yrityksen kehittymistä ja kasvua jääneet varsin vähäiseksi. (Opetusministeriö 2009a). Tällä perusteella voidaan sanoa, että potentiaali esimerkiksi kauppatieteiden opiskelijoiden keskuudessa on suuri, sillä tämän hetkinen yrittäjyysinnostus on vähäistä. Toisaalta kiinnostuksen lisäämiseksi on tehtävä paljon töitä ja eri koulutusmuotoja kehitettävä yrittäjyyden edistämiseksi.

3 YRITTÄJYYSKOULUTUKSEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Yksiselitteistä mallia yrittäjyyskoulutuksen vaikuttavuuden arviointiin on luonnollisesti hankala löytää jo yrittäjyyden määritelmän pirstaleisen luonteensa vuoksi. Koulutuksen vaikuttavuuden arviointiin on olemassa useita erityyppisiä malleja ja lähestymistapoja. Ehkä kuitenkin tunnetuimman mallin on esittänyt Kirkpatrick (1994). Hänen mallinsa mukaan koulutuksen vaikuttavuutta tulee arvioida neljällä eri tasolla. Nämä tasot ovat:

1. **Reaktiot:** Arviointi tällä tasolla mittaa koulutukseen osallistuneiden reaktiota koulutukseen. Tarkoituksena selvittää oppijan käsitystä kurssista. Tyytyväisyyttä selvitetään usein palautelomakkeiden avulla.
2. **Oppiminen:** Tällä tasolla pyritään mittaamaan, ovatko oppilaat oppineet koulutusjakson aikana mitään. Voidaan testata kokeilla ja muilla oppimista mittaavilla menetelmillä.
3. **Käyttäytyminen:** Kolmannella tasolla mitataan, onko tietojen, taitojen tai asenteiden oppimisella ollut vaikutusta oppijan käyttäytymiseen esimerkiksi työelämässä. Tätä voidaan arvioida erinäisillä mittausmenetelmillä tai havainnoinnilla. Esimerkiksi itsearviointia voidaan käyttää hyödyksi.
4. **Tulokset:** Tällä tasolla mitataan koulutukseen osallistuneen kykyä käyttää oppimaansa hyödyksi ennakoimattomissa tilanteissa. Tätä voidaan arvioida esimerkiksi organisaatiossa tapahtuvilla muutoksilla koulutusta ennen ja sen jälkeen.

Tässä tutkimuksessa keskitytään etenkin reaktioihin eli siihen miten koulutukseen osallistujat ovat kokeneet koulutuksen ja ovatko he olleet siihen tyytyväisiä. Mukana kyselyssä oli myös käyttäytymistä kartoittavia kysymyksiä, joilla pyrittiin selvittämään vastaajien saamaa käytännön hyötyä opituista asioista. Vastauksissa oli havaittavissa oppimiseen liittyviä kommentteja, joten ainakin kolme ensimmäistä tasoa pystytään kattamaan kyselyn avulla ainakin osittain. Tulosten osalta mallin soveltaminen on haastavaa, etenkin kun joukossa on yrittäjyydestä kiinnostuneita, jotka eivät ole vielä perustaneet omaa yritystä. Toisaalta myös ensimmäisen tason analyysiä voidaan pitää jo merkittävänä. Tyytyväisyys kertoo siitä

vastasiko koulutukseen osallistuneiden odotukset koulutusta ja kokivatko he käytetyn ajan koulutuksen arvoiseksi. Tyytyväisyyttä voidaan pitää yhtenä laadun mittarina.

Yrittäjyyskoulutuksen arvioinnissa on syytä myös pohtia, voidaanko yrittäjäksi kouluttaa. Henry et al. (2004) ovat tulleet siihen tulokseen, että ketään ei voi suoranaisesti kouluttaa yrittäjäksi, mutta koulutuksesta saattaa olla suurta hyötyä tietojen ja taitojen hankinnassa yrityksen perustamista varten. Tärkeäksi nähdään myös, että oppilaat voivat luoda tärkeitä suhteita eri sidosryhmiin koulutuksen aikana.

Koulutus voi olla myös yksi osatekijä, joka saa henkilön ryhtymään yrittäjäksi. Myös Garvan & O'Cinneide (1994) ovat sitä mieltä, että monia näkökantoja yrittäjyydestä voi opettaa, mutta yrittäjyys vaatii myös tajua tai asennetta riskin ottamiseen, joten he pitävät tärkeänä yrittäjyyteen rohkaisevan ilmapiirin luomista. Myös Hienosen et al. (2006) tutkimuksen kyselyn mukaan 9,1 % vastaajista sai voimavaroja, tukea ja/tai neuvoja yrittäjäksi ryhtymiseen yrittäjäkursseilta, jotka olivat merkittävin voimavaranmuoto heti yrittäjän oman perheen jälkeen. Nämä tulokset viittaisivat siihen, että yrittäjyyskoulutuksesta on hyötyä usealta erinäkökulmalta, vaikka yrittäjäksi kouluttaminen saattaa ollakin haastavaa tai jopa mahdotonta.

Liiketoimintamahdollisuuksien havaitseminen on yrittäjyyden kannalta tärkeää ja näin ollen vaikuttaa myös yrittäjyyskoulutuksen mielekkyyteen. Saks & Gaglio (2002) ovat tutkineet aihetta ja tulleet siihen tulokseen, että liiketoimintamahdollisuuksien havaitsemisen itsessään opettaminen on mahdotonta. Tästä huolimatta heidän mukaan eri liiketoimintamahdollisuuksien arviointia on mahdollista opettaa. Yrittäjyyskoulutus voi siis antaa mahdollisuuksia osallistujille arvioida omaa ja muiden liikeideoita. Toisaalta liikeidean löytäminen ei ole välttämättä yrittäjän prosessi, vaan yrittäjä arvioi idean toteuttamisen mielekkyyden ja vie idean käytäntöön, jos toteaa idean mielekkääksi. Myös tämän perusteella yrittäjyyskoulutus voidaan katsoa hyödylliseksi.

Lena & Wong (2003) ovat tutkineet asenteita yritysten perustamisessa ja ovat huomanneet, että positiivinen asenne yrittäjyyskoulutukseen korreloi positiivisesti uusien yritysten perustamisen kanssa. Toisaalta yrittäjyyskoulutukseen osallistuneilla saattaa olla jo valmiiksi vakaa suunnitelma perustaa oma yritys jonkin ajan kuluessa, jolloin tulkinta asenteista

saattaa muodostua hankalaksi. Kyselyssä oli myös mukana asennetta yrittäjyyteen, yrittäjämäisiin toimintatapoihin ja –toimintaan kartoittava kysymys.

Laajemman vaikuttavuustutkimuksen tekeminen vaatisi vertailuryhmien käyttöä, joka saattaisi olla erittäin haastavaa etenkin vertailtavien ryhmien löytämisen kannalta. Tässä tutkimuksessa painotetaan etenkin koulutustyytyväisyyttä ja koulutuksen merkitystä yrityksen perustamiselle tai olemassa olevan yrityksen kehittämiseksi. Arviointi tutkimuksessa perustuu koulutuksen käyneiden omiin arvioihin, jotka on kerätty kyselylomakkeiden avulla.

4 TUTKITUT KOULUTUSOHJELMAT

Tässä tutkimuksessa on tutkittu Young Business Academy -hankkeen kahta eri koulutusohjelmaa; Akateemista yrittäjyystutkintoa ja Young Business Today –verkkokurssia. Tässä luvussa kerrotaan Young Business Academystä yleisesti, minkä lisäksi esitellään Akateemisen yrittäjätutkinto ja Young Business Today –kurssi lyhyesti.

4.1 *Young Business Academy*

Young Business Academy (YBA) on perustettu Helsingin kauppakorkeakoulun Pienyrityskeskukseen ja Yksityisyrittäjien Säätiön yhteistyönä. Kyseessä on viisivuotinen hanke, joka on aloitettu 2006 ja jatkuu vuoden 2010 loppuun. YBA:ta hallinnoi Helsingin kauppakorkeakoulun Pienyrityskeskus, jonka keskeisimpiä toimialueita ovat PK-yritysten yritysjohton ja henkilöstön täydennyskoulutus ja koulutusta tukevat tutkimus- ja kehittämispalvelut.

Hankkeen avulla pyritään vahvistamaan korkeakoulu-yrittäjyyttä positiivisella ja kannustavalla otteella. Sen eri koulutusohjelmien ja tapahtumien avulla kehitetään opiskelijoiden sekä muutaman vuoden työelämässä olleiden osaajien yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen valmiuksia. Hankkeessa pyritään kannustamaan liikeidean kaupallistamisen jatkopoluille, minkä tukena ovat muun muassa valtakunnallinen Venture Cup – liiketoimintasuunnitelmakilpailu sekä lukuisat yritysneuvojat ja -ohjaajat sekä yrityshautomopalvelut, joiden pariin osallistujia kannustetaan. Yhteistyössä ovat lisäksi mukana valtakunnallinen yliopisto- ja korkeakouluverkosto, uudenmaan yrityshautomoverkosto, muut alueella yrittäjyyttä tukevat toimijat sekä julkisen tahon edustajia.

YBA:n tavoitteena on saada toiminnallaan osallistujat pohtimaan yhä useammin yrittäjyyttä ja omaa yritystoimintaa tulevaisuuden uravaihtoehtona. Osallistujien yritystoiminnan ja liiketoiminnan osaamisen tasoa pyritään nostamaan ja samalla parantamaan heidän realistista mahdollisuutta perustaa yritys. YBA:ssa syntyy eri toimialojen kohtaamispaikkoja, jotka mahdollistavat uusien tuote-, palvelu- ja prosessi-ideoiden kehittymisen. Näin ollen

toiminnalla pyritään edistämään laajasti korkeakoulupohjaista yrittäjyyttä. Toisaalta osallistujien valmiudet toimia myös vaativissa esimies- tai asiantuntijatehtävissä kehittyvät heidän yritystoiminnan tietotaitojensa lisääntyessä.

YBA:n tärkeimmät koulutuskokonaisuudet, joihin myös tässä tutkimuksessa on keskitytty, ovat Akateeminen Yrittäjätutkinto (24/25 opintopistettä) ja Young Business Today –tehoverkkokurssi (8 opintopistettä). Näiden koulutuskokonaisuuksien lisäksi YBA tarjoaa muun muassa Fresh Idea Workshop’peja ja Business Networking –tilaisuuksia. Workshopissa eli työpajassa osallistuja voi kehittää liikeideaansa kahden päivän ajan asiantuntijan johdolla, tai ideoida tulevan yrityksen tuote- ja asiakaspohjaa, kartoittaa tulevan yritystoiminnan taloudellisia reunaehtoja sekä kehittää jo käynnissä olevaa liiketoimintaa eteenpäin. Työpajat ovat suunnattu jo valmiille yrittäjille tai vasta omaa yritystä suunnitteleville. Business Networking –tilaisuuksissa on kyse verkostoitumis- ja oppimistilaisuuksista, joissa osallistujia kannustetaan monialaiseen yhteistyöhön. Tilaisuuksiin kutsutaan yrittäjiä, opiskelijoita ja business mentoreita, joiden verkostoitumista tapahtumalla tuetaan. Tapahtumat tarjoavat koulutusta ja mahdollisuuden verkostoitumiseen potentiaalisten businesskumppanien kanssa Suomessa ja ulkomailla. YBA:n tuotteisiin sisältyy myös Innovation Road Show -tapahtumia ja yrittäjyyden infotilaisuuksia, joita järjestetään esimerkiksi eri oppilaitoksissa.

4.2 Akateeminen yrittäjätutkinto

Akateeminen yrittäjätutkinto on 24 tai valinnaisesti 25 opintopisteen laajuinen korkeatasoinen ja vaativa neljästä moduulista (á 6 op) koostuva yrittäjyyden ohjelma, jonka sisältö on hyväksytetty Helsingin Kauppakorkeakoulun opetus- ja tutkimusneuvostossa. Ennen vuotta 2006 tutkinto tunnettiin nimellä Akateeminen pienyrittäjätutkinto (16 opintoviikkoa). Vuodesta 2006 alkaen opintokokonaisuuden sisältöä muutettiin ja kokonaisuudesta tuli moduulilähtöinen, jolloin myös tutkinnon nimi vaihdettiin.

Ohjelman tavoitteena on kehittää osallistujien yrittäjävalmiuksia ja heidän liiketoiminnan tuntemustaan asiantuntijoiden johdolla. Ohjelma soveltuu yrityksen perustamista suunnitteleville, yrittäjinä toimiville ja liiketoimintaosaamisen valmiuksia tarvitseville korkeakouluopiskelijoille. Kokonaisuuteen kuuluu muun muassa yrittäjäominaisuuksien

hahmottaminen, yritystoiminnan perusteiden ymmärtäminen, liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen ja liiketoimintasuunnitelman laatiminen.

Akateeminen yrittäjätutkinto on lukuvuoden mittainen (lokakuu-toukokuu) ohjelma. Haku ohjelmaan tapahtuu kerran vuodessa syksyllä. Koko ohjelman suorituksesta Helsingin kauppakorkeakoulu Yrittäjyyden ja PK-yritysten johtamisen aine myöntää 24 tai 25 opintopistettä. Akateemisesta yrittäjätutkinnosta voidaan muodostaa sivuopintokokonaisuus, jonka laajuus on 24 tai 25 opintopistettä. Opiskelijoiden, jotka tarvitsevat ohjelmasta 25 opintopistettä, on mahdollista suorittaa ohjelman lopputyö niin sanottuna laajennettuna lopputyönä. Ohjelman vastuuhenkilöinä ja asiantuntijoina toimivat Helsingin kauppakorkeakoulun hyväksymät kouluttajat. Koulutus toteutetaan HSE Pienyrityskeskuksen tiloissa Helsingissä.

Opintokokonaisuus on tarkoitettu ensisijaisesti päätoimisille yliopisto- ja korkeakouluopiskelijoille. Osallistujavalintaa tehdessä huomioidaan hakijan motivaatio, aito kiinnostus yrittäjyyteen sekä se, miten ohjelma tukee opiskelijan opintosuunnitelmaa kokonaisuutena. Vuonna 2008 ohjelmaan tuli yli 100 hakemusta, mikä mahdollisti ensimmäistä kertaa kahden opetusryhmän muodostamisen ja noin 70 opiskelijan hyväksymisen. Aikaisempina vuosina ohjelmaan on hyväksytty noin 30 – 40 hakijaa. Suurin osa kurssilaisista on perinteisesti tullut Teknillisestä korkeakoulusta, Taideteollisesta korkeakoulusta ja Helsingin yliopistosta joustavalla opinto-oikeudella (JOO). Helsingin kauppakorkeakoulun opiskelijat ovat olleet vähemmistö kurssien suorittajissa. Toisaalta esimerkiksi kauppakorkean oma yrittäjyyden ohjelma vähentää tutkinnon kiinnostusta. Lisäksi monella kauppatieteiden maisteriksi opiskelevalla on paremmin hallussa yrityksen perustamiseen liittyvät prosessit kuin muita aloja opiskelevilla. Potentiaali kiinnostuksen lisäämiseksi koulutusta kohtaan myös kauppakorkeakoulussa on omasta yrittäjyyden ohjelmasta huolimatta silti suuri.

Opiskelu opintojaksoilla tapahtuu monimuotoisin oppimismenetelmin. Opintojaksojen rungon muodostavat intensiiviset luennot ja lähiopetuspäivät, jotka ovat oleellinen osa Akateemisen yrittäjätutkinnon suoritusta. Lähiopetusta on 42 tuntia yhtä moduulia kohden ja lähiopetuksessa on yleisesti läsnäolovelvollisuus. Näin ollen lähiopetuksen yhteismäärä on 168 tuntia. Luento-opetuksen lisäksi ohjelma sisältää pienryhmätyöskentelyä, harjoitustehtäviä, case-harjoituksia sekä pari- ja ryhmäkeskusteluja. Jokaiseen moduuliin

sisältyy kirjallinen opinnäytetyö tai tentti ja koko ohjelman lopputyönä laaditaan liiketoimintasuunnitelma. Opiskelun tukena hyödynnetään myös verkkoympäristöä.

4.3 Young Business Today – verkkokurssi

Young Business Today (8 opintopistettä) on yrittäjäksi valmentava verkossa suoritettava koulutusohjelma, jota järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Kunkin kurssin osallistumismäärä on ollut noin 30 henkeä eli noin 60 henkeä vuodessa. Kestoltaan koulutusohjelma on 3,5 kuukautta, jonka aikana parannetaan osallistujien tiedollisia ja taidollisia valmiuksia ryhtyä yrittäjäksi. Se sopii erinomaisesti esimerkiksi täydennyskoulutukseksi yrittäjyydestä kiinnostuneille ja yrittäjiksi aikoville. Opintopisteiden suorittamiseksi kurssilla tulee kehittää liikeidea, johon liittyen tehdään opintotehtävät. Liikeidea voi olla todellinen tai täysin kuvitteellinen. Verkossa tapahtuvan koulutuksen lisäksi osallistujilla on mahdollisuus osallistua Helsingin kauppakorkeakoulun Pienyrityskeskuksen järjestämiin erilaisiin tapahtumiin ja työpajoihin.

Koulutuksen aikana käydään tiiviissä tahdissa läpi kaikki yrityksen perustamiseen ja Pk-yrityksen alkuvaiheen hallintaan liittyvät teemat. Kouluttajina toimivat kunkin aihealueen asiantuntijat, joille yrittäjyys on tuttua omasta kokemuksesta. Oppimateriaali, tehtävät, ohjaus ja tutorointi tapahtuvat verkossa Optima -verkkoympäristössä. Optima toimii opiskelijoiden ja kouluttajien välisenä kommunikointi- ja keskustelufoorumina, mikä muodostaa olennaisen osan verkko-opiskelun annista. Sieltä löytyvät mm. koulutuskohtaiset opiskelumateriaalit ja tehtävät. Jokainen osallistuja saa opastusmateriaalin oppimisalustan käyttöön koulutuksen alussa.

Koulutuksessa on mahdollisuus osallistua myös lähipäivään, joka on koulutuksen aloitustapahtuma Helsingissä. Tapahtumassa pyritään antamaan tuntumaa koulutukseen ja yrittäjyyden perusteisiin. Varsinainen koulutusohjelma koostuu kahdeksasta noin kahden viikon pituisista aihealueista: 1) Yritystoiminnan aloittaminen, 2) Liikeidea, 3) Pk -yrityksen johtaminen, 4) Pk -yrityksen markkinointi, 5) Yritystalous, 6) Pk -yrityksen verotus, 7) Riskien hallinta, ja 8) Liiketoimintasuunnitelma.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on arvioida kahden YBA:n koulutuskokonaisuuden vaikuttavuutta, ja sitä miten nämä, Akateeminen yrittäjätutkinto ja Young Business Today – verkkokurssi, ovat onnistuneet. Onnistumista arvioitiin koulutuksen suorittaneille lähetetyn verkkokyselyn perusteella saatujen vastauksien pohjalta. Näin ollen kerätty aineisto pohjautuu koulutettavien omaan arvioon. Tämä on syytä ottaa huomioon vaikuttavuutta arvioitaessa, sillä koulutettavien omat arviot eivät välttämättä kata kaikkia vaikutuksia.

Tutkimus toteutettiin sähköpostikyselynä kysely- ja tiedonkeruusovelluksen Webropolin avulla keväällä 2009. Kysely lähetettiin 285 henkilölle, joista 52 ei tavoitettu. Kyselyyn vastasi 51 henkilöä, joista 29 oli suorittanut Akateemisen Yrittäjä tutkinnon ja 23 Young Business Today –verkkokurssin. Kyselyn vastausprosentiksi muodostui 21,9 prosenttia. Vastausprosenttia voidaan pitää tyydyttävänä.

Alhaiseen vastausprosenttiin voi olla useita eri syitä. Todennäköisesti merkittävin syy sille on kuitenkin muut yhteydenotot ja kyselyt, joita vastaanottajat saavat. Näin ollen kysely saattaa leimautua potentiaalisten vastaajien mielessä roskapostiksi ja kyselyyn jätetään vastaamatta. Myös se, että suuri osa kursseille osallistuneista on jo valmistunut kyselyä tehtäessä eikä välttämättä koe kyselyä omaan toimintaansa liittyväksi, on saattanut pienentää vastausmäärää. Lisäksi kyselyyn vastaaminen vaatii vastaajalta aikaa ja jos kyselyä ei koeta omaan toimenkuvaan tai tilanteeseen liittyväksi, saatetaan kyselyyn vastaaminen kokea epäolennaiseksi. Etenkin yrittäjät saattavat jättää vastaamatta kyselyyn niukkojen aikaresurssien vuoksi etenkin, jos kysely ei suoranaisesti liity yrityksen liiketoimintaan. Kysely lähetettiin Akateemisen yrittäjätutkinnon vuosina 2006-2008 aloittaneille ja verkkokurssin vuosina 2007-2009 suorittaneille. Näin ollen osa tutkimuksen kohdejoukosta saattaa olla suorittanut opinnot jo jonkin aikaa sitten, mikä saattaa pienentää vastausaktiivisuutta.

Matalahkosta vastausprosentista huolimatta vastaajia oli riittävästi, jotta tilastollinen analyysi on mielekästä. On kuitenkin huomioitava, että alhainen vastausprosentti saattaa aiheuttaa harhaisuutta aineistoon, mutta tästä huolimatta tuloksia voidaan yleistää koko kohdejoukkoon. Kysymyslomakkeessa oli 26 kysymystä, joista 5 oli kaikille suunnattuja avoimia kysymyksiä, joiden vastaukset ovat valideja tulosten arvioinnissa ja niitä voidaan käyttää hyväksi koulutuksen kehittämisessä.

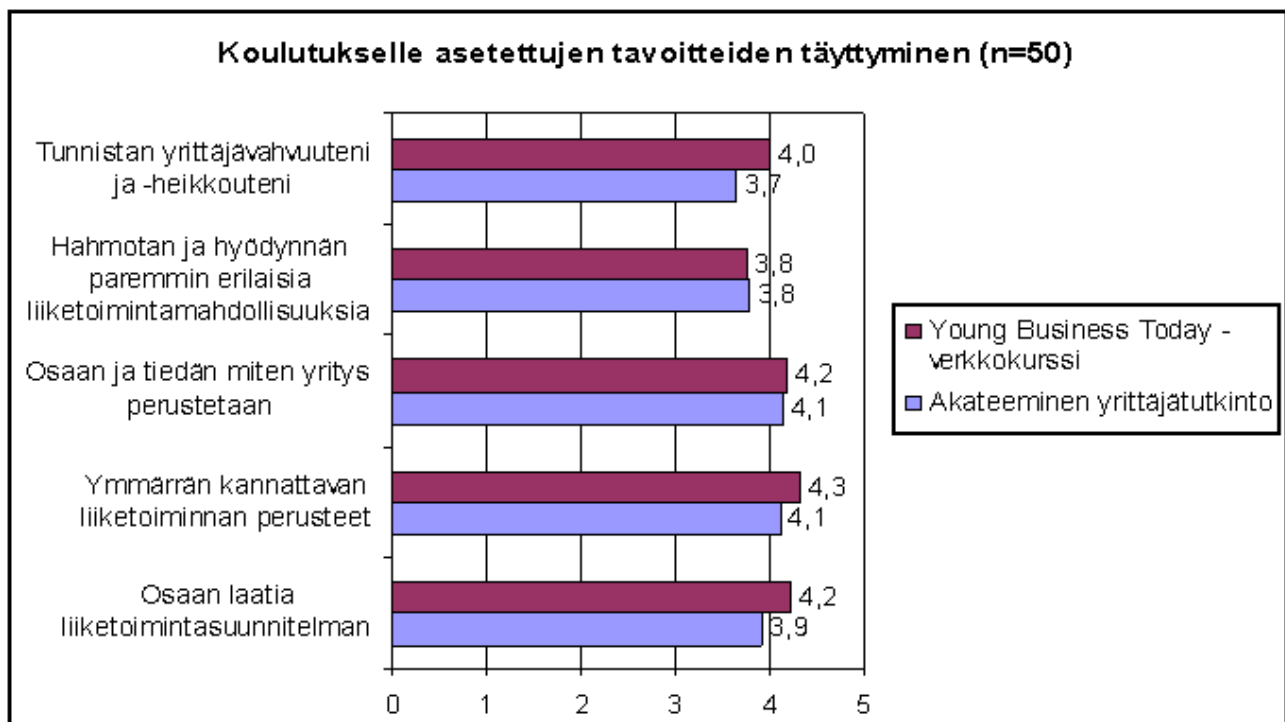
Kyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma oli erittäin tasainen molemmissa koulutusohjelmissa. Sekä Akateemisessa yrittäjätutkinnossa että Young Business Today – verkkokurssille osallistuneiden vastaajien keskuudessa oli noin puolet miehiä ja puolet naisia.

6 KOULUTUKSEN VAIKUTTAVUUS

Koulutuksen vaikuttavuuden mittaaminen perustuu tehtyyn verkkokyselyyn koulutuksen suorittaneille. Kyselyssä keskityttiin etenkin koulutustyytyväisyyden, oppimisen ja käyttäytymisen mittaamiseen. Käyttäytymistä kartoittavat kysymykset pitivät sisällään paljon vastauksia, jotka myös selventävät oppimista. Näin ollen ainakin kolme Kirkpatrickin (1994) mallin osa-aluetta on otettu analyysissä huomioon. Näiden osa-alueiden lisäksi on otettu huomioon myös koulutuksen käyneiden asenteet, joita kartoitettiin erillisellä kysymyksellä.

6.1 Koulutustyytyväisyys

Koulutustyytyväisyyttä pyrittiin mittaamaan kahdella eri kysymyksellä. Toisessa kysyttiin koulutukselle asetettujen tavoitteiden täyttymistä opiskelijan osalta ja toisessa kysyttiin olisiko vastaaja valmis suosittelemaan kurssia ystäville ja / tai henkilöille, jotka pohtiva yrittäjäksi ryhtymistä.

Kuva 1. Koulutukselle asetettujen tavoitteiden täytyminen

Kuva 1 esittää "koulutukselle asetettujen tavoitteiden täyttyminen" -kysymykseen saatujen vastauksien keskiarvon. Se on mitattu viisiportaisella Likertin asteikolla, jossa 1 tarkoittaa huonosti ja 5 erinomaisesti. Tavoitteet olivat yleisesti kurssille asetettuja tavoitteita, joita vastaajan tuli arvioida omalta osaltaan. Kaikkien vastauksien keskiarvoksi muodostui 3,919, jota voidaan pitää hyvänä tavoitteiden täyttymisen kannalta ja opiskelijat ovat olleet tyytyväisiä kursseihin. Parhaimmat keskiarvot saavuttivat kohdat "Ymmärrän kannattavan liiketoiminnan perusteet" (YBT -verkkokurssi 4,3 ja Akateeminen yrittäjätutkinto 4,1) ja "Osaan ja tiedän miten yritys perustetaan" (YBT -verkkokurssi 4,2 ja Akateeminen yrittäjätutkinto 4,1). Koulutuskokonaisuuksien välillä oli havaittavissa vain pientä eroa. Yleisesti ottaen verkkokurssin suorittaneet pitivät tavoitteiden täyttymistä hieman parempana. Näitä tuloksia voidaan pitää erittäin hyvinä koulutuksen onnistumisen kannalta.

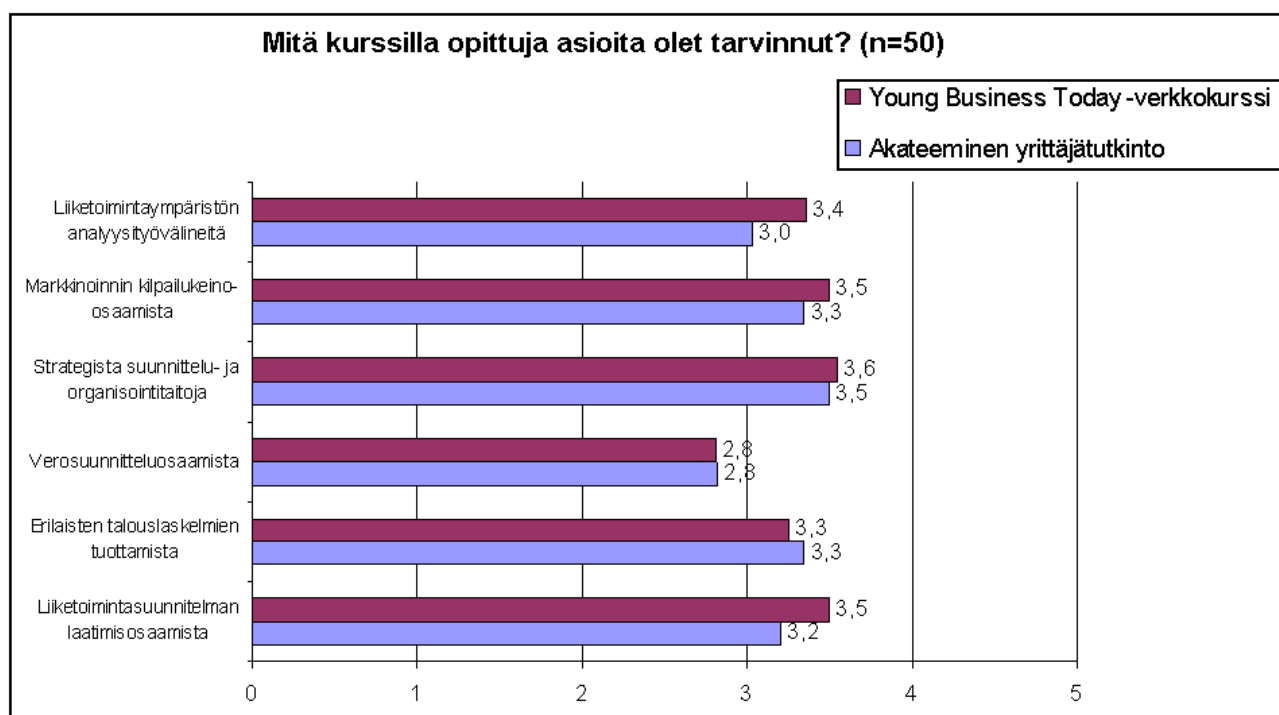
94 prosenttia vastaajista olisi valmis suosittelemaan opintokokonaisuutta ystävälle tai / ja henkilölle, joka pohtii yrittäjäksi ryhtymistä. Tämä kertonee siitä, että koulutukseen ollaan yleisesti ottaen oltu tyytyväisiä. Kysyttäessä perusteita mielipiteelle monia eri aihealueita nousi esiin. Monet kiittelivät kurssien asiantuntevaa ja erinomaista opetusta ja sisältöä sekä kehuivat kurssia hinta-laatusuhteeltaan erinomaiseksi. Opintoja suositeltiin etenkin henkilöille, joilla ei ole aikaisempaa yrittäjäkokemusta tai kauppatieteiden koulutusta, esimerkiksi aloille, joiden opiskelijoista suuri osa perustaa oman yrityksen, mutta kauppatieteellinen koulutus puuttuu koulutusohjelmasta lähes kokonaan (vastauksissa nousi esille muun muassa arkkitehtuuria ja maisema-arkkitehtuuria opiskelevat). Parhaimmillaan koulutus sopii yrittäjäksi aikovalle, jolla on jo jokin liikeidea, jota voi analysoida kurssien avulla monesta eri näkökulmasta. Yrittäjyyden perusasioiden yksityiskohtainen ja käytännönläheinen opetus koettiin hyväksi. Vuorovaikutus muiden opiskelijoiden kanssa koettiin tärkeäksi, jotta omille ajatuksille saisi erinäisiä näkökulmia ja tietotaito pystyttäisiin levittämään myös muiden käyttöön. Verkkokurssi sai kiitosta etenkin yksinkertaisesta suoritustavasta, jolloin opiskelija voi suunnitella oma ajankäyttönsä paremmin.

Sen sijaan jo yrittäjänä toimivalle kursseilla saattoi tulla esiin jo paljon entuudestaan tuttua asiaa, joka saattoi turhauttaa opiskelijaa. Tällöin kursseilta olisi odotettu tarkemmin kohdennettua sisältöä. Vain kolme vastaajaa ei osannut sanoa suosittelisiko tai ei suosittelisi kurssia. Perusteluja näille vastauksille olivat muun muassa opettajien lyhyet ja vastaajan hyödyttämättömiksi kokemat palautteet tehtävistä. Myös kurssien tehtävät ja esimerkit eivät

olleet liittyneet osallistujan alaan. Näin ollen tulevaisuudessa olisi hyvä tiedustella kurssien opiskelijoiden mielenkiinnon kohteita ja aloja, jotta opetussisältö saadaan vastaamaan monien odotuksia.

6.2 Oppiminen ja käyttäytyminen

Oppimista ja käyttäytymistä pyrittiin mittaamaan kahdella kysymyksellä. Ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin opittujen asioiden tarpeellisuutta Likertin viisiportaisella asteikolla (1 en ole tarvinnut lainkaan ja 5 olen tarvinnut erittäin paljon) ennalta määrättyjen teemojen kohdalla.

Kuva 2. Mitä kurssilla opittuja asioita olet tarvinnut?

Kuvasta 2 käyvät ilmi vastausten tuloksen keskiarvot kummankin kurssin kohdalla. Kaikkien vastauksien keskiarvoksi muodostui 3,19, jota voidaan melko hyvänä tuloksena. Eniten tarpeelliseksi oli koettu strategiset suunnittelu- ja organisaatiotaidot (YBT -verkkokurssi 3,6 ja Akateeminen yrittäjätutkinto 3,5). Vähiten tarpeelliseksi oli koettu verosuunnitteluosaaminen (YBT -verkkokurssi 2,8 ja Akateeminen yrittäjätutkinto 2,8).

Melko alhaista keskiarvoa selittää ainakin osittain se, että kysymysten vastauksissa oli erittäin paljon hajontaa, mikä on toisaalta luonnollista, koska kurseille osallistujat edustavat ihmisiä työelämän eri sektoreilta ja vaiheista. Esimerkiksi jo toimivat yrittäjät pääsevät heti kokeilemaan oppejaan käytännössä, kun vastaavasti yritysideaansa kanssa hyvin alkuvaiheessa olevat opiskelijat saattavat odottaa opintojen loppuun päättämistä ennen yrityksen perustamista. Tämänkin perusteella kurssit soveltuvat erinomaisesti omaa yritystä jo perustavalle, joka pääsee heti kokeilemaan oppejaan käytännössä. Toisaalta myös kysymykseen vastaaminen saattaa olla hankalaa, sillä vastaaja ei välttämättä osaa erotella omia tietojaan juuri kurssilla opituksi asiaksi. Eri opintokokonaisuuksien välillä ei ollut merkittäviä eroavaisuuksia.

Toisessa kysymyksessä kysyttiin koulutuksessa opittujen asioiden hyödyllisyyttä ja lisäksi avoimella kysymyksellä sitä, missä yhteydessä asiasta on ollut hyötyä. Akateemisen yrittäjätutkimuksen suorittaneista eniten hyötyä oli tuonut selkeästi yleisen businessajattelun ja yrittäjyyden kokonaiskuvan ymmärtäminen. Yksittäisistä aihealueista vastaajien mielestä eniten hyötyä olivat tuoneet opit yrityksen taloudesta ja rahoituksesta sekä markkinoinnista. Lisäksi myös liiketoimintamahdollisuuksien arviointi ja strategioiden luominen nähtiin tärkeinä taitoina, joista oli ollut hyötyä. Moni oli arvioinut omaa liikeideaansa oppien perusteella tai kertoi tarvitsevansa oppeja oman liikeidean kehittämisessä ja oman yrityksen perustamisessa. Etenkin jos tulevaisuudessa tarvitsee lisäinformaatiota, niin kurssin avulla tietää mihin ottaa yhteyttä. Opeista katsottiin olevan myös hyötyä päivittäisissä hallinnollisissa tehtävissä ja päivittäisjohtamisessa. Sen sijaan jotkut opiskelijoista katsoivat, etteivät olleet tarvinneet oppeja vielä, mutta arvioivat, että niiden olevan arvokkaita tulevaisuudessa.

Young Business Today –verkkokurssin suorittaneiden mielestä hyödyllisimpänä oppina pidettiin yleistä ymmärrystä yrittäjyydestä. Etenkin ideoiden jatkokehityksen ja analysoinnin kannalta opit olivat olleet hyödyllisiä. Ne olivat auttaneet erityisesti oman yrityksen perustamisen suunnittelussa. Lisäksi käytännön opit yrityksen perustamiseen liittyvistä seikoista nähtiin tärkeinä. Kurssia keuhuttiin kattavana kokonaisuutena, jonka yksittäisistä kokonaisuuksista muun muassa verotus, yrityksen talous ja markkinointi koettiin hyödyllisiksi. Käytännön tasolla muutama kurssille osallistunut piti tärkeänä sitä, että oli oppinut kurssin myötä verkostoitumaan ja luomaan tärkeitä kontakteja sekä olemaan aktiivinen. Lisäksi omien vahvuuksien ja heikkouksien ymmärtäminen on auttanut ihmisiä päivittäisessä työskentelyssä. Kurssin oppeja oli käytetty hyödyksi päivittäisessä työskentelyssä erinäisissä

tehtävissä. Ongelmalliseksi kuitenkin koettiin se, että jos kurssin alussa ei itsellään ollut realistista tai tarkkaa liikeideaa, oli tietojen hyödyntäminen hankalaa ilman konkreettista soveltamiskohdetta. Akateeminen yrittäjätutkinto nähtiin mahdollisena tai luonnollisena jatkeena verkkokurssille ja sen suorittamista harkittiin.

6.3 Asenteet

Kirkpatrickin (1994) mukaan opittuja asenteita voidaan pitää myös yhtenä käyttäytymisen osa-alueena esimerkiksi työelämässä. Tämä lisäksi muun muassa Lena & Wong (2003) ovat tutkineet asenteita yritysten perustamisessa. Opintokokonaisuuksien suorittaneiden asennoitumisen muuttumista yleisesti yrittäjyyteen, yrittäjämäisiin toimintatapoihin ja -toimintaan opintojen ansiosta kartoitettiin avoimella kysymyksellä.

Suurin osa vastaajista kertoi, että heidän asennoituminen yrittäjyyteen on selvästi parantunut opintojaksojen aikana ja sen jälkeen. Moni kurssille osallistuneista pohti, että kurssit olivat muuttaneet ratkaisevasti heidän asennoitumista ja ajattelua yrittäjyydestä positiivisemmaksi. Yhtenä erittäin selkeänä teemana vastauksista nousi esille, että opinnot olivat madaltaneet opintojen suorittaneiden kynnystä perustaa oma yritys ja usko omaan tekemiseen oli kohentunut. Yrityksen perustamisprosessi oli tullut monelle vastaajalle tutuksi ja omien taitojen ja tietojen riittävyys tunnistettiin paremmin. Opintojaksot olivat myös selvästi lisänneet innostusta perustaa oma yritys ja rohkaisseet pohtimaan yrittäjyyttä uravaihtoehtona useiden eri vastaajien keskuudessa. Lisäksi näkemykset yrittäjyydestä olivat tulleet monipuolisemmaksi ja sitä osattiin lähestyä ja pohtia useammasta näkökulmasta. Monet vastaajista kertoivat arvostavansa ja kunnioittavansa yrittäjyyttä ja yrittäjiä merkittävästi enemmän suoritettujen opintojaksojen jälkeen, mitä pyritään heijastamaan toisinaan myös omaan ostokäyttäytymiseen suomalaisten pk-yritysten tuotteita suosimalla.

Mielenkiintoista oli myös havaita, että joidenkin vastaajien asenne yrittäjyyteen oli muuttunut siten, että vastaajat päättivät lykätä oman yrityksen perustamista tai perua sen kokonaan kurssilla opittujen asioiden valossa. Tähän useasti oli syynä se, että omien tietojen tai taitojen ei katsottu riittävän oman yrityksen perustamiseen tai sen johtamiseen tai onnistumisen mahdollisuudet nähtiin pieninä. Toisaalta tätä ei välttämättä tule tarkastella negatiivisen asennemuutoksen kannalta, sillä kurssien ansiosta opiskelija on osannut arvioida omaa

potentiaaliensa yrittäjänä tai liikeideoiden mahdollisuuksia uudella tavalla ja esimerkiksi pystynyt välttämään tulevaisuuden hankaluuksia yrittäjänä. Haastavaa on kuitenkin arvioida, ovatko tämän tyyppiset kurssin suorittaneiden ajatukset verrattavissa todellisiin tapahtumiin vai ei.

7 KOULUTUKSEN SUORITTANEIDEN URAVAIHTOEHTOJA

Koulutuksen suorittaneiden uravaihtoehtoja kartoitettiin kahdella eri kysymyksellä. Toisessa kysymyksessä kysyttiin koulutuksen jälkeistä työmarkkina-asemaa ja toisessa kysyttiin eri uravaihtoehtojen mielekkyyttä. Lisäksi tässä luvussa tarkastellaan tarkemmin yrittäjäuraa vaihtoehtona koulutuksen suorittaneiden keskuudessa ja eritellään koulutukseen osallistuneiden yrittäjien erityispiirteitä.

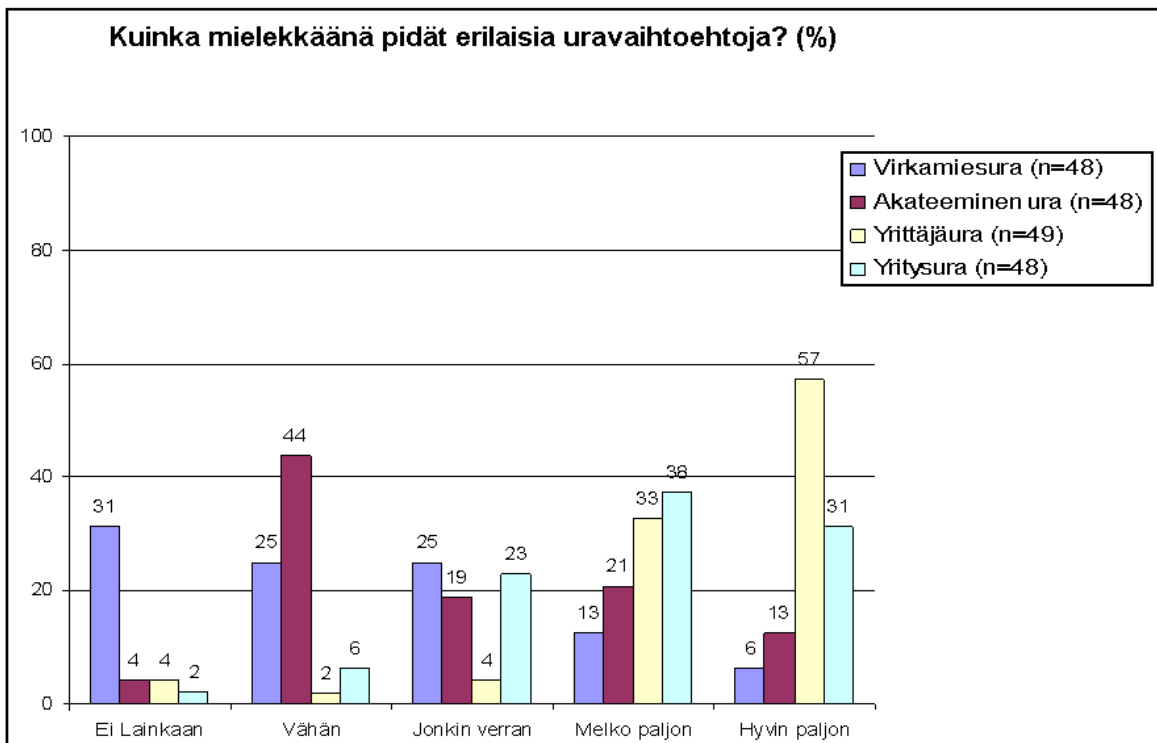
Yli 60 prosenttia akateemisen yrittäjätutkinnon suorittaneista oli perustutkinto-opiskelijoita tai jatko-opiskelijoita. Perustutkinto-opiskelijat olivat ehdottomasti suurin osallistujaryhmä ja toiseksi yleisin vaihtoehto oli yrittäjänä tiimissä toimiminen, johon kuului 24 prosenttia akateemisen yrittäjätutkinnon suorittaneista. Perustutkinto-opiskelijoiden määrän selittää Joustava opinto-oikeus, joka mahdollistaa kurssin hyväksynnän kaikissa järjestelmään kuuluvissa korkeakouluissa. Loput kyselyyn vastanneista olivat työsuhteessa. Työnhakijoita tai yksinyrittäjiä ei kuulunut kyselyyn vastanneihin.

Young Business Today –verkkokurssin suorittaneista suurin osa (62 %) oli työsuhteessa kurssin jälkeen. Loput verkkokurssin suorittaneista jakautuivat tasaisesti joko jatko-opiskelijoiksi, työnhakijoiksi tai yksinyrittäjiksi. Perustutkinto-opiskelijoita tai tiimiyrittäjiä ei vastaajien joukossa ollut ollenkaan.

Kuva 3 havainnollistaa molempien koulutuskokonaisuuksien suorittaneiden mielekkäimpiä uravaihtoehtoja. Kuviosta on erittäin selkeästi havaittavissa, että yrittäjäura on ehdottomasti mielekkäin vaihtoehto. Jopa 57 prosenttia vastaajista piti yrittäjä uraa hyvin mielekkäänä ja 33 prosenttia melko mielekkäänä. Toisin sanoen 90 prosenttia piti yrittäjäuraa vähintään melko mielekkäänä.

Tätä selittää osaltaan ainakin se, että koulutukseen luultavammin hakeutuu jo valmiiksi yrittäjäuraa mielenkiintoisena pitävät ihmiset. Mielekästä uravaihtoehtoa tarkasteltaessa on kuitenkin syytä muistaa, että vaikka yrittäjäuraa pidetäänkin muita vaihtoehtoja mielekkäämpänä, se ei välttämättä tarkoita sitä, että vastaaja rakentaa itselleen yrittäjäuran. Urakehitykseen saattaa liittyä omasta halusta riippumattomia tekijöitä, jotka hidastavat tai

estävät urakehityksen haluttuun suuntaan. Toisaalta voidaan kuitenkin päätellä, että suhtautuminen yrittäjäuraan on tästä huolimatta positiivinen.

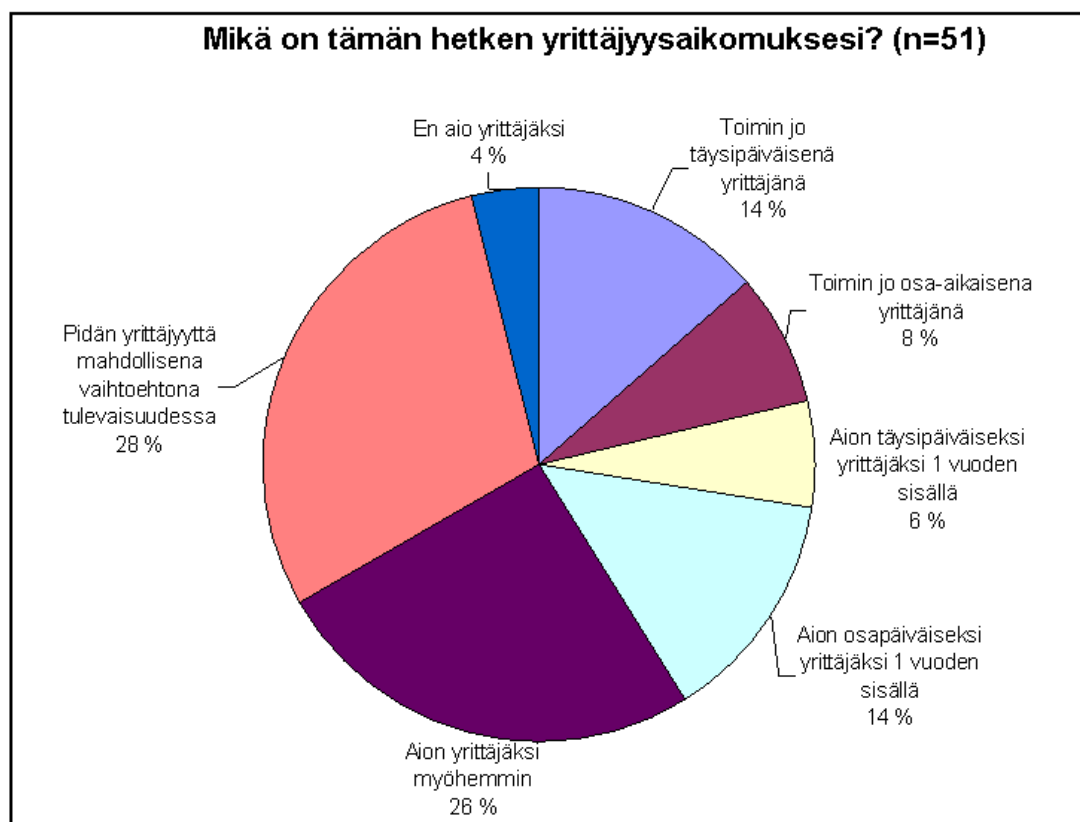
Kuva 3. Kuinka mielekkäänä pidät erilaisia uravaihtoehtoja? (Molemmat koulutusohjelmat, %)

Toiseksi mielekkäin uravaihtoehto kyselyn mukaan oli yritysura, jota piti hyvin mielekkäänä 31 prosenttia ja melko mielekkäänä 38 prosenttia vastaajista. Virkamiesuraa pidettiin vähintään mielekkäänä vaihtoehtona. 31 prosenttia vastaajista ei pitänyt virkamiesuraa ollenkaan kiinnostavana.

7.1 Yrittäjäura koulutuksen suorittaneiden keskuudessa

Yrittäjäuraa pidettiin siis hyvin mielekkäänä vaihtoehtona. Yrittäjäuraa tiedusteltiin myös selvittämällä opintoihin osallistuneiden yrittäjäaikomuksia. Kyselyn tekoajankohtana 22 prosenttia vastanneista toimi jo yrittäjänä, joista suurin osa toimi yrittäjänä täyspäiväisesti. Yhteensä 20 prosenttia vastaajista aikoi yrittäjäksi seuraavan vuoden aikana. 26 prosenttia vastaajista aikoi yrittäjäksi myöhemmin ja 28 prosenttia piti yrittäjyyttä mahdollisena

vaihtoehtona tulevaisuudessa. Vain 4 prosenttia ei aikonut yrittäjäksi kurssien suorittamisen jälkeen. Tilanne on esitetty kuvassa 4.

Kuva 4. Tämän hetken yrittäjyysaikomus (molemmat koulutusohjelmat, n=51)

Mikäli vastaaja ei toiminut yrittäjänä, kysyttiin tälle perusteita. Yleisimmäksi syyksi merkittiin taloudellinen tilanne (27% vastanneista). Myös hyvän liikeidean puute ja koulutuksellinen tilanne katsottiin esteeksi yrittämiselle (molemmat 18%). Myös työpaikka toisen palveluksessa (16%) ja perhesuhteet (13%) olivat yrittämisen esteitä. Muita mainittuja syitä olivat muun muassa liian suureksi arvioitu riski sekä rohkeuden ja asiantuntemuksen puute.

7.2 Koulutuksen suorittaneiden yrittäjinä toimivien ominaispiirteitä

Runsas viidennes kurssien suorittaneista vastaajista toimi yrittäjänä kyselyajankohtana. Laajemman tilastollisen analyysin teko pienen otoksen vuoksi ei ole mielekäästä. Seuraavassa on kuitenkin kerrottu lyhyesti yritysten ominaispiirteistä.

Viisi yrityksistä ilmoitti toimialakseen palvelut. Muut yritykset olivat muun muassa kaupan, teollisuuden ja rakentamisen aloilta. Yritysten tuotteet vaihtelivat aina ICT palveluista aina arkkitehtitoimiston palveluihin. Vain kaksi yritystä oli muuttanut toimintaansa siten, että yrityksen liikeidea oli muuttunut yrityksen perustamisen jälkeen. Viisi yrityksistä oli juuri perustettu tai alle kaksi vuotta vanhoja.

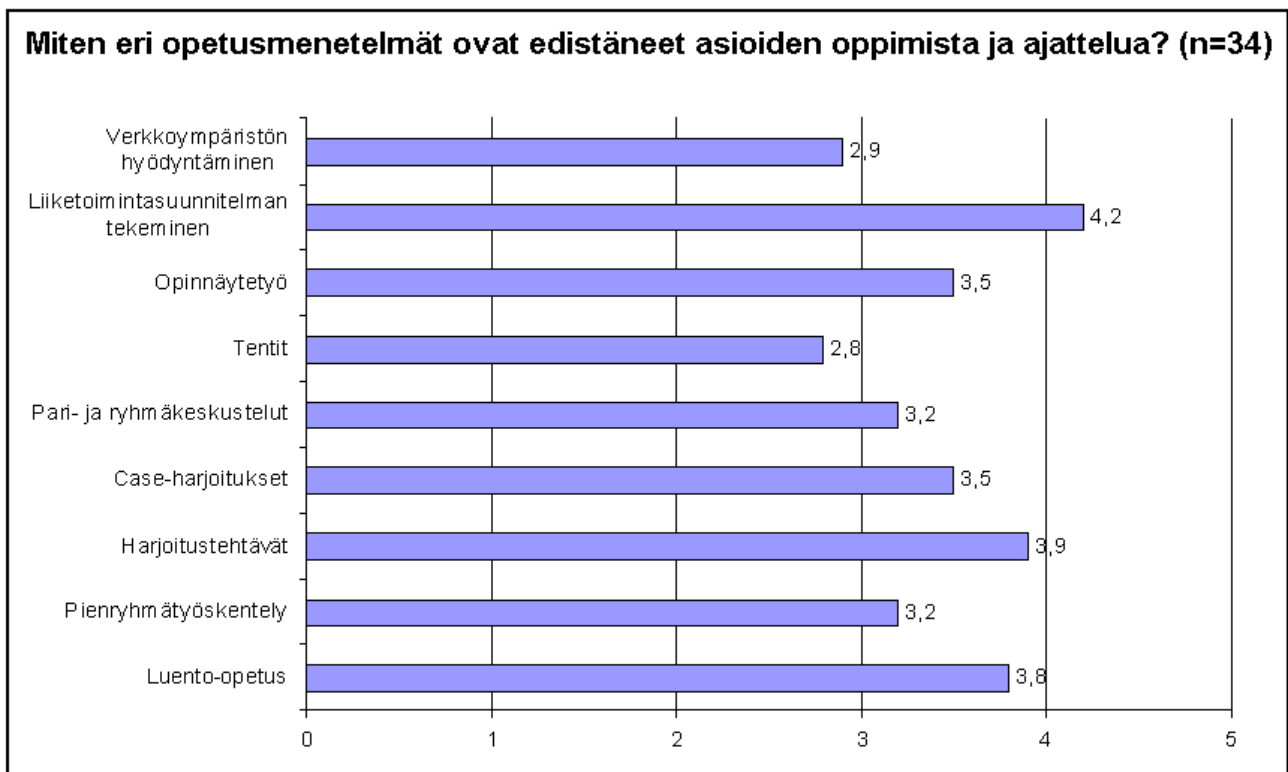
Kaikilla yrittäjillä oli työkokemusta ennen oman yrityksen perustamista. Neljä yrityksistä oli toiminut 2-4 vuotta ja loput kaksi 5-9 vuotta. Seitsemän yritystä kuvaili tilaansa kypsemmäksi käynnistysvaiheeksi, jossa tuotteet ovat vakiintuneet ja asiakkaat tuntevat tuotteen. Mukana oli myös kasvuvaiheen ja siemenvaiheen yrityksiä. Lähes kaikki yrittäjät mainitsivat, että yritys ei hae ulkopuolista rahoitusta.

Henkilöstön määrällä mitattuna yritykset olivat keskimäärin pieniä, sillä noin puolet yrityksistä työllisti vain yhden henkilön. Mukana oli kuitenkin 2 suurempaa yritystä, jotka työllistivät yli 20 henkeä. Näin ollen myös liikevaihdolla mitattuna yritykset olivat suhteellisen pieniä. Kahdeksan yrityksen liikevaihto oli enintään 500 000 euroa.

Yritystä kuvaavia ominaispiirteitä kysyttäessä itsensä työllistäminen (ka 4,1 välillä 1-5) parhaiten toimintaa kuvaavana, mikä on toisaalta luonnollista yritysten keskimääräinen koko huomioiden. Yhtä hyvin yritystä kuvasi myös kannattavuuden tavoittelu (ka 4,1), joka toisaalta on itsestäänselvyys lähes kaikille yrityksille. Tuotedifferointiin (ka 3,6) perustuva strategia oli huomattavasti suositumpi kuin hintakilpailuun (ka 1,6) perustuva strategia kyselyyn vastanneiden yrittäjien yrityksissä.

8 KOULUTUSOHJELMIEN KEHITYSTARPEITA

Kyselyssä kysyttiin myös mahdollisia kehitysehdotuksia molemmille opintokokonaisuuksille. Myös eri opetusmenetelmien tehokkuutta ja verkostoitumisen palveluiden tarvetta kartoitettiin erillisillä kysymyksillä. Tämän palautteen saaminen on erittäin tärkeää, jotta opetusta ja opintojen sisältöä voidaan kehittää entistä paremmaksi.

Kuva 5. Miten eri opetusmenetelmät ovat edistäneet asioiden oppimista ja ajattelua? (n=34)

Akateemisen yrittäjätutkinnon suorittaneilta kysyttiin miten eri opetusmenetelmät olivat edistäneet oppimista ja ajattelua. Vastaaajat pystyivät ilmaisemaan mielipiteensä viisiportaisella asteikolla, jossa 1 tarkoitti huonoa ja 5 erinomaista edistämistä. Kuva 5 esittää kysymysten vastauksien tuloksia. Siitä käy ilmi, että parhaan keskiarvon (4,2) saavutti liiketoimintasuunnitelman laatiminen. Liiketoimintasuunnitelman laatiminen on laaja ja vaativa prosessi, jossa joutuu pohtimaan liikeideaa monesta eri näkökulmasta ja näin ollen se on varmasti myös hyödyllinen opetusmenetelmä. Toisaalta opintokokonaisuuden suorittaneiden yrittäjien keskuudesta kommentoitiin, ettei liiketoiminta suunnitelman tekeminen hyödyttänyt

yrittäjien jo perustaneita. Tästä huolimatta myös toimivan yrityksen liiketoimintaa voi uudelleen fokusoida, tarkentaa ja analysoida uuden liiketoimintasuunnitelman myötä. Suunnitelmaa tehdessään yrittäjä kiinnittää huomiota asioihin joita ei olisi muuten osannut tarkastella ja kohentaa suunnitelman avulla liiketoimintaansa. Myös harjoitustehtävät (ka 3,9) ja luento-opetus (ka 3,8) nähtiin edistävänä opetusmuotona. Heikoimmin opetusmuodoista pärjäsivät tentit (ka 2,8).

Koulutukseen osallistuneilta kysyttiin avoimella kysymyksellä minkälaisia muita koulutus- ja verkostoitumispalveluita he tarvitsisivat. Eniten tarvetta olisi verkostoitumistilaisuuksille, joissa pääsisi kuulemaan muiden yrittäjien tarinoita, tapaamaan heitä ja oppimaan muiden yritysten käytännöistä. Etenkin aloittaville yrittäjille suunnatut tilaisuudet voisivat toimia samalla vertaistuki –tyyppisenä kokoontumisena, jossa yhdessä yrittäjien, asiantuntijoiden ja rahoittajien kanssa voidaan keksiä ratkaisuja ongelmiin. Tämän tyyppistä toimintaa onkin kehitetty hankkeen aikana ja opiskelijoiden verkostoitumista tuetaan mm. erilaisten Networking –tilaisuuksien avulla. Tässä suhteessa on tehty yhteistyötä opiskelijajärjestöjen, kuten Aalto Entrepreneurship Society:n (AES) kanssa, joka pyrkii luomaan yrittäjähenkisyyttä Aalto yliopistossa erinäisillä tapahtumillaan. Koulutuksien oheinen yhteistyö esimerkiksi AES:n kanssa on hedelmällistä monien eri osapuolien kannalta. Moni kysymykseen vastanneista toivoi myös alakohtaisia yrittäjyyteen tähtäävää koulutusta, etenkin sähköisen kaupan koulutusta toivottiin. Vastauksissa tuli esille myös tarve tarkemmin kohdennetuille kursseille, kuten budjetoinnin, asiakashankinnan ja hinnoittelun aihepiireistä.

Tutkimukseen osallistuneilta kysyttiin myös, olisivatko he kiinnostuneita osallistumaan kurssin ja tulevien jatkokurssien kehittämistyöhön. Lähes puolet vastaajista (47 %) oli halukkaita kyseiseen toimintaan. Tulevaisuudessa jo kurssin aikana voisi osallistujilta kysyä kiinnostusta kehitystyöhön, jotta kehitystä pystyttäisiin toteuttamaan mahdollisesti jo opintojen aikana. Eri opintokokonaisuuden käyneiden välillä ei ollut merkittävää eroa kiinnostuksessa kurssin ja jatkokurssien kehitystyöhön. Young Business Today –verkkokurssin suorittaneet eivät olleet niin valmiita kehitystyöhön kuin Akateemisen yrittäjätutkimuksen suorittaneet.

8.1 Akateemisen yrittäjätutkinnon kehitystarpeet

Akateemisen yrittäjätutkinnon kehitystarpeita kysyttiin avoimella kysymyksellä. Koulutuksen sisältöä keuhuttiin yleisesti, mutta moduulit 1 ja 3 eli Liikeidea ja liiketoimintamahdollisuus sekä Strategiat ja niiden käytännön sovellus saivat eniten kritiikkiä osakseen. Näiden moduulien koettiin olevan muita moduuleita selvästi heikompitaisoisia. Kyseisiltä moduuleiden opettajilta toivottiin innostavampaa otetta opetukseen ja kannustavampaa asennetta. Myös selkeämpää asiasisältöä kurssin sisältöön toivottiin. Sen sijaan moduuli 2, Yrityksen talous ja rahoitus, sai paljon kehuja ja positiivista palautetta. Myös eri moduulien välillä oli huomattu jonkin verran päällekkäisyyttä, jota voisi mahdollisesti minimoida paremmalla opettajien välisellä kommunikaatiolla ja yhteydenpidolla. Myös moduulien taso saattaisi tasoittua lisääntyneen opettajien yhteistyön avulla. Yhteistyöllä voitaisiin kehittää niin yhteisiä opetusmenetelmiä kuin opetuksen sisältöä.

Case esimerkkejä pidettiin selvästi liian teknologiapainotteisina. Casehin toivottiin enemmän eurooppalaisia tai suomalaisia esimerkkejä monilta eri toimialoilta yhdysvaltalaisten teknologiaesimerkkien sijaan. Case –opiskelu myös jakoi mielipiteitä avoimessa palautteessa. Toiset näkivät esimerkit hyödyttöminä ja liian kunnianhimoisina, kun toiset pitivät niitä erinomaisina. Opetusmenetelmien arvioinnissa case harjoitukset saivat kuitenkin keskiarvoksi 3,9 asteikolla 1-5.

Opetukselta toivottiin myös käytännönläheisempää lähestymisnäkökulmaa. Opintojen suorittaneiden mielestä käytännön yrityksen perustamiseen ja johtamiseen liittyviä oppeja tarvittaisiin selvästi enemmän. Moni toivoi ja piti tärkeänä puheenvuoroja vierailevilta luennoitsijoilta, joilla olisi omakohtaista kokemusta yrittämisestä ja jolta voisi saada käytännön esimerkkejä yrittämisestä ja yrittäjäksi ryhtymisen alkutaipaleista. Oppilaiden mielestä olisi tärkeää kuulla yrittäjiltä itseltään heidän työstään ja yrityksistään käytännönläheisyyden lisäämiseksi. Yrittäjäpuheenvuorojen ja suomalaisten menestystarinoiden avulla pystyttäisiin mahdollisesti luomaan yhä voimakkaampaa yrittäjähenkeä oppilaiden keskuudessa.

Muutamat kokivat kurssin liian liiketoimintasuunnitelmapainotteiseksi. Etenkin silloin, jos opiskelijalla ei ollut valmiina liikeidea, opinnot saattoivat tuntua hankalilta ja pitkästyttäviltä, koska kurssilla opittuja asioita ei pystynyt hyödyntämään todellisessa tilanteessa. Myös

silloin, kun oppilas toimii jo yrittäjänä kurssin aikana, saattoi liiketoimintasuunnitelman laatiminen tuntua pitkästyttävältä. Näin ollen liiketoimintasuunnitelman tekoa opetusmenetelmänä tulisi kehittää sellaiseksi, että siitä hyötyisivät mahdollisimman monet koulutuksen suorittavat ja opiskelu tuntuisi mielekkäältä. Mahdollisesti myös vaihtoehtoisia suoritusten menetelmiä tulisi tutkia.

Palautetta saatiin myös opintojaksojen haastavuudesta. Jos oppilaalla ei ollut aikaisempaa kauppatieteiden koulutusta tai opintoja, saattoi kurssi tuntua erittäin haastavalta. Tilannetta voisi tasoittaa esimerkiksi ylimääräisellä luentokerralla, jossa kerrataan tai opetetaan perusasioita ja termejä. Mahdollisesti myös ennakkotehtävien tai –opiskelujen asettamista olisi syytä pohtia.

8.2 Young Business Today –verkkokurssin kehitystarpeet

Young Business Today –verkkokurssin kehitystarpeita kysyttiin samoin avoimella kysymyksellä. Yleisesti voidaan todeta, että saatu palaute oli kurssin osalta positiivista. Palautteen mukaan kurssi antaa hyvän yleiskuvan yrittäjyydestä ja sen hintalaatu –suhde koettiin erinomaiseksi.

Tärkeimmäksi kehityskohdaksi palautteiden perusteella muodostui opettajien aktiivisuus. Oppilaat odottivat opettajilta aktiivisempaa palautteen antoa ja osallistumista verkkokeskusteluihin sekä rohkaisevampaa otetta yrittäjyyteen. Tehtävistä saatu palaute koettiin tärkeäksi ja palautetta pitäisi saada kaikista tehtävistä, jotta opiskelija voisi hyötyä tehtävistä mahdollisimman paljon. Yleistä keskustelua, johon opettajien odotetaan myös osallistuvan, toivottiin enemmän.

Järjestetty lähipäivä jakoi mielipiteitä. Toisten mielestä lähiopetusta tulisi järjestää huomattavasti enemmän ja toisten mielestä lähiopetus tulisi poistaa kokonaan, koska kyse on verkkokurssista. Lähipäivään osallistuneiden mukaan se oli hyvin antoisa ja samantyyppistä tilaisuutta toivottiin myös kurssin loppuun. ”Purkutilaisuuteen” koettiin olevan tarvetta joko lähipäivän muodossa tai järjestettynä verkkoympäristössä, jossa keskustelu voisi jatkua kurssin jälkeenkin.

Verkkokurssi sai samantyyppistä palautetta oman liikeidean kehittämistä mitä Akateeminen yrittäjätutkintokin. Palautteen mukaan kurssin tiedot olivat helpommin omaksuttavissa, jos opiskelijalla oli jo olemassa oleva idea alkavasta liiketoiminnasta. Jos ideaa omasta yrityksestä ei ollut, saattoi kurssin suorittaminen muodostua hankalaksi ja epämieluisaksi. Tällöin kurssin kehityksessä olisi hyvä ottaa huomioon myös ne opiskelijat, joilla ei ole omaa valmista liikeideaa, vaan jotka ovat kiinnostuneet yleisesti yrittäjyydestä eivätkä hakeudu kurssille kehittämään omaa liikeideaansa.

Verkkokurssilta toivottiin myös jatko-opintomahdollisuuksia. Esimerkiksi akateemisen yrittäjätutkinnon suorittamista ainakin osittain verkkokurssien avulla toivottiin. Olisi tärkeää, että opiskelija voisi rakentaa itselleen sopivan kokonaisuuden opinnoista, jonka avulla hän voi valita tärkeimmät ja hyödyllisimmät kurssit itselleen. Eräänlainen ”yksilöpolku” yrittäjyyteen voisi olla houkutteleva opintokokonaisuus. Kurssin järjestäjiltä toivottiin lisäohjausta jatko-opintojen tai lisäkurssien pariin. Tämän tyyppisellä toiminnalla voitaisiin saada opiskelijoita myös muille järjestettäville kursseille.

Molemmissa koulutuskokonaisuuksissa oli selvityksen pohjalta tunnistettavissa kehityskohtia. Monet kehittämissuhteista olivat kuitenkin yksittäisiä ja yksilöllisiä, joiden perusteella on hankala johtaa yleisiä muutostarpeita. Kehitystyön haasteena tulee olemaan yksilöllisten tarpeiden huomioon ottaminen osana kokonaisuuksia.

9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Yrittäjyyden tarve ja edistäminen ja niiden tärkeys on huomioitu laajasti monilla eri yhteiskunnan tasoilla. Opetusministeriön (2009a) tuoreen muistion mukaan on nähtävissä, että tulevaisuudessa yrittäjyyden rooli korkeakouluissa kasvaa edelleen merkittävästi. Korkeakoulujen ja elinkeinoelämän välinen suhde on muuttumassa ja niiden keskinäinen vuorovaikutus ja riippuvuus lisääntymässä. Raja käytännön toiminnan sekä teorian ja korkeimman tieteellisen tutkimuksen ja opetuksen välillä on hämärtyvässä. Tässä muutoksessa on tärkeää olla mukana yhä moninaisemman yrittäjyyden tukemiseksi.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli Young Business Academy –toimintamallin (YBA:n) kahden koulutuskokonaisuuden vaikuttavuutta ja sitä, miten Akateeminen yrittäjätutkinto ja Young Business Today –verkkokurssi, ovat onnistuneet. Onnistuneisuutta arvioitiin koulutuksen suorittaneille lähetetyn verkkokyselyn vastauksien pohjalta.

Tämän tutkimuksen perusteella molempia Young Business Academyn opintokokonaisuuksia voidaan pitää onnistuneina. Koulutuksella asetetut tavoitteet ovat täyttyneet hyvin. Koulutukseen ollaan oltu tyytyväisiä ja koulutuksen aikana opittuja asioita on jo tarvittu koulutuksen päättymisen jälkeen. Molempien kurssien antina oli yleisen businessajattelun ja yrittäjyyden kokonaiskuvan ymmärtämyksen laajentuminen. 94 prosenttia vastaajista olisi valmis suosittelemaan opintokokonaisuutta ystävälle tai / ja henkilölle, joka pohtii yrittäjäksi ryhtymistä. Tätä lukua voidaan pitää tärkeänä koulutuksen onnistumisen mittarina.

Yleinen asennoituminen yrittäjyyteen oli myös kohentunut koulutuksen ansiosta. Suurin osa vastaajista kertoi, että heidän asennoitumisensa yrittäjyyteen on selvästi parantunut opintojaksojen aikana ja sen jälkeen. Moni kurssille osallistuneista pohti, että kurssit olivat muuttaneet ratkaisevasti heidän asennoitumista ja ajattelua yrittäjyydestä positiivisemmaksi. Tämän tyyppinen positiivinen asennemuutos on erittäin tärkeää yrittäjämäisen ilmapiirin luomiseksi, uusien yritysten kasvun edistämiseksi ja yrittäjyyden lisäämiseksi.

Uravaihtoehtoja kysyttäessä kävi ilmi, että yrittäjäura on vastaajien mielestä ehdottomasti mielekkäin vaihtoehto. Tämän takia olisi tärkeää, että potentiaalisille yrittäjille tarjottaisiin lisää tarvittavaa koulutusta, verkostoitumispalveluita tai muita yrittäjyyttä edistäviä palveluita.

Molemmissa koulutuskokonaisuuksissa oli havaittavissa myös kehityskohtia. Tosin monet kehittämisehdotuksista olivat yksittäisiä ja yksilökohtaisia, joiden perusteella on hankala johtaa yleisiä muutostarpeita. Suurien muutosten tarvetta ei tunnistettu. Kehitysehdotuksiin liittyen, etenkin opettajien aktiivisuutta yrittäjyyteen kannustavina tulisi korostaa. Opettajien yhteistyötä voisi myös tiivistää, jotta eri opintokokonaisuuksien päällekkäisyyksiltä vältyttäisiin ja tähän onkin jo kiinnitetty erityistä huomiota. Tärkeää olisi saada myös elävän elämän esimerkkejä suomalaisista menestyneistä yrittäjistä, joilta kurssilaiset voisivat saada todellisia käytännön neuvoja teoreettisten ja hypoteettisten esimerkkien sijaan.

Jatkossa seurantakyselyt (välittömien moduuleja koskevien palautteiden lisäksi) tulisi käynnistää jo kurssin aikana paremman vastausprosentin saavuttamiseksi. Tällöin myös kattavampien vastauksien saaminen voisi olla mahdollista, mikä saattaisi mahdollistaa puolestaan laajemman tiedon keräämisen ja nopeamman reagoinnin palautteeseen koulutuksen kehittämisessä. Etenkin Akateemisen yrittäjätutkinnon suorittavat henkilöt voisivat vastata seurantakyselyn ensimmäiseen vaiheeseen jo lähiopetuskerroilla korkeamman vastausprosentin takaamiseksi. Lähes puolet vastanneista oli kiinnostuneita kurssin ja tulevien jatkokurssien kehittämisestä. Nopeammalla kyselyn toteuttamisella ja halukkaiden yhteystietojen kirjaamisella voitaisiin myös tämä kehityspotentiaali tai -kiinnostus ottaa paremmin huomioon.

Young Business Academy (YBA) koulutusten arvioinnin mukaan tämän tyyppiselle toiminnalle ja koulutukselle on tarvetta katkossakin. Tämän hetkiset koulutusohjelmat eivät vaadi suuria muutoksia. Toisaalta kurssien jatkuva kehittäminen etenkin osallistujien mieltymysten mukaan on suotavaa.

Koulutuksella on saatu aikaan selviä muutoksia koulutettavien yrittäjyystaidoissa, -tiedoissa ja -asenteissa. Joka neljäs koulutukseen osallistunut toimii yrittäjänä. 96 prosenttia osallistuneista pitää yrittäjäuraa hyvin mahdollisena. Luvut ovat hyvin paljon suurempia kuin korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa keskimäärin, ottaen huomioon myös opiskelualakohtaiset erot yrittäjyyden suosiossa. Luvut ovat myös merkittävästi suurempia kuin yrittäjyyden koulutusohjelmissa keskimäärin. YBA koulutukset edustavatkin yrittäjyyskoulutusten tuloksellisimpia ja vaikuttavimpia kokonaisuuksia maassamme.

Lähteet

Aldrich, Howard. E.& Martinez, Martha Argelia (2001) Many are Called, but Few are Chosen: An Evolutionary Perspective for the Study of Entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*. Summer2001. pp. 41-56.

Carland, James.W., Hoy Frank, Boulton, William.R & Craland Jo Ann.C. (1984) Differentiating Entrepreneurs from Small Business Owners: a Conceptualization. *Academy of Management Review*. Vol. 9. No. 2. pp. 354-459.

Carland, James.W., Hoy Frank & Craland Jo Ann.C. (1988) Who Is an Entrepreneur? – Is a Question Worth Asking. *American Journal of Small Business*. Spring88. Vol. 12. Issue 4. pp 33-39.

Garavan, T.N. & O’Cinneide, B. (1994) Entrepreneurship Education and Training Programmes: A Review and Evaluation – Part 1. *Journal of European Industrial Training*, Vol. 18 No. 8. pp. 3-12.

Gartner, William.B. (1989) Who is an Entrepreneur? – Is the Wrong Question. *Entrepreneurship: Theory and Practice*. Summer89, Vol 13. Issue 4. pp. 47-68.

Henry, C., Hill, F.M. & Leitch, C.M. (2004). The Effectiveness of Training for New Business Creation – A Longitudinal Study. *International Small Business Journal*. Vol. 22. Issue 3. pp 249–271.

Heinonen, J. Kovalainen, A. Paasio, K. Pulkkinen, T. & Österberg, J. (2006). Palkkatyöstä yrittäjäksi. Työpoliittinen tutkimus. Työministeriö. 297.

Kirkpatrick. D.L. (1994). *Evaluating Training Programs: The Four Levels*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler Publishers, Inc.

Kokkonen, V. (2007) Perusta oma yritys –koulutusohjelman vaikuttavuus. Helsingin Kauppakorkeakoulu. Pienyrityskeskus. Mikkeli Business Campus Publications. N-70.

Lena, L.& Wong, P. (2003). Attitude Towards Entrepreneurship Education and New Venture Creation. Journal of Enterprising Culture. Vol.11.No 4.pp.339-357

Murray B. Low & Ian C. MacMillan (1988). Entrepreneurship: Past Research and Future Challenges. Journal of Management. Vol. 14. Issue 2. pp. 139-161.

Opetusministeriö (2009a). Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistäminen. Opetusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:10. Luettavissa mm. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/tr10.pdf?lang=fi>. Viitattu: 7.7.2009.

Opetusministeriö (2009b). Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisuja 2009:7. Opetusministeriön Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Luettavissa mm. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm07.pdf?lang=fi>. Viitattu: 9.7.2009.

Saks, N.T.& Gaglio, C.M. (2002). Can Opportunity Identification Be Taught?. Journal of Enterprising Culture. Vol. 10. No.4. pp. 313-347.

Turunen, H. (1997) Yleisosaajista erikoistujiksi? – Korkea-asteen ura- ja yrittäjyyskoulutuksen kehittämistutkimus. Joensuun Yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja. Sarja A. n:o 15. Joensuu.